



# IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**№5 (2)**



**2026**

ISSN: 2992-8982 <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

### Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.  
2-qism*

### Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

### Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

### Tahrir hay'ati:

**Salimov Oqil Umrzoqovich**, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
**Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich**, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi  
**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Rae Kvon Chung**, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati  
**Osman Mesten**, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari  
**Axmedov Durbek Kudratillayevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Axmedov Sayfullo Normatovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Kalonov Muxiddin Baxritdinovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Siddiqova Sadoqat G'afforovna**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Xudoyqulov Sadirdin Karimovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Maxmudov Nosir**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Yuldashev Mutallib Ibragimovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Samadov Asqarjon Nishonovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor  
**Slizovskiy Dimitriy Yegorovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Axmedov Ikrom Akramovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Hakimov Nazar Hakimovich**, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
**Musayeva Shoirazimovna**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor  
**Ali Konak (Ali Ko'nak)**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)  
**Cham Tat Huei**, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)  
**Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.  
**Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li**, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i  
**Utayev Uktam Choriyevich**, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari  
**Ochilov Farkhod**, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i  
**Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Axmedov Javohir Jamolovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li**, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi  
**Bobobekov Ergash Abdumalikovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.  
**Djudi Smetana**, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
**Krissi Lyuis**, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)  
**Glazova Marina Viktorovna**, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)  
**Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Sevil Piriyeva Karaman**, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)  
**Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li**, TDIU ITI departamenti rahbari  
**Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li**, TDIU katta o'qituvchisi  
**Golisheva Yelena Vyacheslavovna**, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.  
**Abdulkarimova Dinara Rustamxonovna**, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.  
**Ikramov Murod Akramovich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Nazarova Ra'no Rustamovna**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

### Editorial board:

**Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan  
**Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan  
**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Rae Kwon Chung**, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate  
**Osman Mesten**, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society  
**Akhmedov Durbek Kudratillayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Akhmedov Sayfullo Normatovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Siddikova Sadokat Gafforovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences  
**Khudoykulov Sadirdin Karimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Makhmudov Nosir**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Yuldashev Mutallib Ibragimovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Samadov Askarjon Nishonovich**, Candidate of Economic Sciences, Professor  
**Slizovskiy Dmitriy Yegorovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Akhmedov Ikrom Akramovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Eshtayev Alisher Abduganiyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Khakimov Nazar Khakimovich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor  
**Musayeva Shoira Azimovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor  
**Ali Konak**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)  
**Cham Tat Huei**, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)  
**Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor  
**Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli**, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.  
**Utayev Uktam Choriyevich**, Deputy Prosecutor of Anijan Region  
**Ochilov Farkhod**, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.  
**Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Akhmedov Javokhir Jamolovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences  
**Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli**, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer  
**Bobobekov Ergash Abdumalikovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor  
**Judi Smetana**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)  
**Chrissy Lewis**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)  
**Glazova Marina Victorovna**, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)  
**Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor  
**Sevil Piriyeva Karaman**, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)  
**Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli**, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE  
**Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli**, Senior lecturer at TSUI  
**Golisheva Yelena Vyacheslavovna**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.  
**Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Ikramov Murod Akramovich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Nazarova Ra'no Rustamovna**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

### Ekspertlar kengashi:

**Berkinov Bazarbay**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Po'latov Baxtiyor Alimovich**, texnika fanlari doktori (DSc), professor  
**Aliyev Bekdavlat Aliyevich**, falsafa fanlari doktori (DSc), professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor  
**Rustamov Ilhomiddin**, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent  
**Hakimov Ziyodulla Ahmadovich**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Kamilova Iroda Xusniddinovna**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**G'afurov Doniyor Orifovich**, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
**Fayziyev Oybek Raximovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
**Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi**, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent  
**Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, katta o'qituvchi  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, mustaqil tadqiqotchi  
**Komilova Nilufar Karshiboyevna**, Geografiya fanlari doktori, professori  
**Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent  
**Zebo Kuldasheva**, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

### Board of Experts:

**Berkinov Bazarbay**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Pulatov Bakhtiyor Alimovich**, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor  
**Aliyev Bekdavlat Aliyevich**, Doctor of Philosophy (DSc), Professor  
**Isakov Janabay Yakubbayevich**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor  
**Rustamov Ilkomiddin**, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor  
**Khakimov Ziyodulla Akhmadovich**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Kamilova Iroda Xusniddinovna**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics  
**Gafurov Doniyor Orifovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy  
**Fayziyev Oybek Rakhimovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich**, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor  
**Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna**, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor  
**Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna**, Senior Lecturer  
**Babayeva Zuhra Yuldashevna**, Independent Researcher  
**Komilova Nilufar Karshiboyevna**, Doctor of Geographical Sciences, Professor  
**Umirzokov Jasur Artiqboy ugli**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor  
**Zebo Kuldasheva**, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

**Muassis:** "Ma'rifat-print-media" MChJ

**Hamkorlarimiz:** Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

### Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.



# MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI .....	12
<b>Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li</b>	
O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH .....	16
<b>Shermuxeimedov Akmal Komiljonovich</b>	
РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА .....	21
<b>Салимова Зиёда Рустамжон қизи</b>	
ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH .....	27
<b>Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li</b>	
RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH .....	32
<b>Azlarova Aziza Axrorovna</b>	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI .....	36
<b>Soyibova Matluba Ahmedboyevna</b>	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI .....	41
<b>M.O. Yo'ldoshova</b>	
NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH .....	45
<b>Anvar Deberdiyev</b>	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI .....	49
<b>Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich</b>	
STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIY IMKONIYATLAR .....	55
<b>Ishimova Mohinur Absalomovna</b>	
UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORIY ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) .....	61
<b>Zakirova Gulnoza Quدراتovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna</b>	
TIBBIYOT TASHKIOTLARIDA NOMOLIVAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI .....	67
<b>Iskanov Xoljigit Nurkosimovich</b>	
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI .....	73
<b>Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich</b>	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI .....	79
<b>Yuldashev Akmal Kiyomovich</b>	
TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH .....	83
<b>Abirova Nargizabonu</b>	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIY RIVOJLANISHI .....	88
<b>Turayev Abduvohid Kuldashevich</b>	



IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	93
<b>Artiqova O'g'iljon Zafar qizi</b>	
O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI .....	101
<b>Rustamov Zafar</b>	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI .....	107
<b>Metyakubov Azamat Djumanazarovich</b>	
BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH .....	111
<b>Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li</b>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ .....	116
<b>Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.</b>	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI .....	121
<b>Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna</b>	
TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	127
<b>Melibayev Sodir Adilovich</b>	
TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA'MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O'RNI .....	135
<b>Sheraliev Abbos Xolmuminovich</b>	
DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN .....	140
<b>Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov</b>	
VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI .....	147
<b>Yuldashev Adhamjon Axadjonovich</b>	
O'ZBEKISTON QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI.....	152
<b>Shamsiddinov Ne'matjon Ashurali o'g'li</b>	
ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	157
<b>To'ychiyeva Dilnoza Farxod qizi</b>	
ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI .....	162
<b>Aripov Ulug'bek Bahodirovich</b>	
UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O'ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI .....	166
<b>A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi</b>	
HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) .....	171
<b>Mirzakulova Risolat Musurmankulovna</b>	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH .....	175
<b>Bo'taev O'tkir Eshboevich</b>	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	181
<b>Umarova Malika Nematjanovna</b>	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	187
<b>Рахмонов Джамшид Одил угли</b>	



ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА.....	194
<b>Абдусаламова Фароғат Сунатиллаевна</b>	
BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH.....	200
<b>Avazbek Jo'rayev</b>	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI .....	207
<b>Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna</b>	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI .....	211
<b>Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich</b>	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ.....	215
<b>Абдулаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли</b>	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI.....	228
<b>Mohichexra Melikovna Mo'minova</b>	
INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI .....	233
<b>Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna</b>	
TA'LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOIYILLARINI QO'LLASHNING NAZARIY ASOSLARI .....	239
<b>Musayeva Shoirazimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna</b>	
MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI .....	245
<b>Boynazarov Ulug'bek Egamberdiyevich</b>	
HUDUDLARNING TURISTIK SALOHİYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	250
<b>Daminov Mirvoxiid Isroilovich</b>	



# HUDUDLARNING TURISTIK SALOHİYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

**Daminov Mirvohid Isroilovich**

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Mustaqil izlanuvchi

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish orqali ichki turizmni rivojlantirish imkoniyatlari tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida hududiy turizm resurslari, tarixiy-madaniy meros obyektlari, ekologik va qishloq turizmi imkoniyatlari hamda turizm infratuzilmasining rivojlanish holati tahlil qilindi. Shuningdek, ichki turizmni rivojlantirishda marketing faoliyati, raqamli texnologiyalar va transport-logistika tizimining ahamiyati asoslab berildi. Tadqiqot natijasida hududiy turizmni rivojlantirish va ichki turistlar oqimini oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif hamda tavsiyalar ishlab chiqildi.

**Kalit so'zlar:** hududiy turizm, ichki turizm, turistik salohiyat, turizm infratuzilmasi, ekologik turizm, qishloq turizmi, mehmondo'stlik xizmatlari, marketing strategiyasi, raqamli turizm, turistik resurslar.

**Abstract.** This article examines the opportunities for developing domestic tourism through the effective use of regional tourism potential. The study analyzes regional tourism resources, historical and cultural heritage sites, opportunities for ecological and rural tourism, as well as the current state of tourism infrastructure development. In addition, the importance of marketing activities, digital technologies, and transport-logistics systems in the development of domestic tourism is substantiated. Based on the research findings, scientific and practical recommendations aimed at developing regional tourism and increasing the flow of domestic tourists were developed.

**Key words:** regional tourism, domestic tourism, tourism potential, tourism infrastructure, ecological tourism, rural tourism, hospitality services, marketing strategy, digital tourism, tourism resources.

**Аннотация.** В данной статье исследованы возможности развития внутреннего туризма на основе эффективного использования туристического потенциала регионов. В ходе исследования были проанализированы региональные туристические ресурсы, объекты историко-культурного наследия, возможности экологического и сельского туризма, а также состояние развития туристической инфраструктуры. Кроме того, обоснована роль маркетинговой деятельности, цифровых технологий и транспортно-логистической системы в развитии внутреннего туризма. По результатам исследования разработаны научно-практические рекомендации по развитию регионального туризма и увеличению потока внутренних туристов.

**Ключевые слова:** региональный туризм, внутренний туризм, туристический потенциал, туристическая инфраструктура, экологический туризм, сельский туризм, гостиничные услуги, маркетинговая стратегия, цифровой туризм, туристические ресурсы.

## KIRISH

Bugungi kunda turizm iqtisodiyotning eng istiqbolli va yuqori daromad keltiruvchi tarmoqlaridan biri sifatida jahon mamlakatlari rivojlanishida muhim o'rin egallamoqda. Ayniqsa, ichki turizmni rivojlantirish hududlarning iqtisodiy faolligini oshirish, xizmatlar sohasini kengaytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda aholi farovonligini yuksaltirishda muhim omil hisoblanadi. Shu sababli ko'plab davlatlarda hududlarning mavjud turistik salohiyatidan samarali foydalanish va ichki turizm infratuzilmasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

O'zbekiston boy tarixiy-madaniy merosi, noyob tabiiy resurslari, milliy qadriyatlari hamda qulay geografik joylashuvi bilan katta turistik salohiyatga ega mamlakatlardan biri hisoblanadi. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi tarixiy shaharlarda joylashgan me'moriy yodgorliklar, tog' va ekologik hududlar, milliy an'ana hamda urf-odatlar ichki turizmni rivojlantirish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.



Ayniqsa, so'nggi yillarda mamlakatimizda turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, transport-logistika tizimini takomillashtirish, mehmondo'stlik xizmatlarini kengaytirish hamda hududiy turizmni qo'llab-quvvatlash bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda.

Hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish ichki turizm rivojlanishining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Chunki har bir hududning o'ziga xos tabiiy, tarixiy va madaniy resurslari mavjud bo'lib, ulardan oqilona foydalanish turistik xizmatlar hajmini oshirish va turistlar oqimini ko'paytirish imkonini beradi. Shu bilan birga, ichki turizmni rivojlantirish orqali aholi o'rtasida milliy qadriyatlarni targ'ib qilish, tarixiy merosni asrab-avaylash hamda yoshlarning vatanparvarlik ruhini mustahkamlash mumkin.

Ichki turizmning rivojlanishi hududiy iqtisodiyotga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Turistik obyektlar faoliyatining kengayishi transport, savdo, umumiy ovqatlanish, mehmonxona xo'jaligi, hunarmandchilik hamda xizmat ko'rsatish kabi sohalarning rivojlanishiga xizmat qiladi. Natijada hududlarda tadbirkorlik faolligi ortadi, mahalliy budjet daromadlari ko'payadi hamda aholi bandligi ta'minlanadi. Ayniqsa, qishloq turizmi va ekologik turizm yo'nalishlarini rivojlantirish orqali chekka hududlarning iqtisodiy salohiyatini oshirish imkoniyati kengaymoqda.

Shu bilan birga, hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish bo'yicha keng imkoniyatlar mavjud. Jumladan, ayrim hududlarda turizm infratuzilmasini yanada rivojlantirish, servis xizmatlari sifatini oshirish, reklama va marketing faoliyatini takomillashtirish hamda zamonaviy raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali ichki turizm samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin. Bundan tashqari, transport qatnovlari, yo'l infratuzilmasi va turistik obyektlar haqidagi axborotlarni kengaytirish hamda takomillashtirish turistlar oqimini ko'paytirish va hududlarning turistik jozibadorligini oshirishga xizmat qiladi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi hududlarning turistik imkoniyatlarini chuqur o'rganish, ichki turizmni rivojlantirishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish hamda mavjud resurslardan oqilona foydalanish zarurati bilan izohlanadi. Shuningdek, xorijiy tajribalarni o'rganish asosida hududiy turizmni rivojlantirishning innovatsion yondashuvlarini joriy etish va xizmatlar sifatini oshirish bugungi kunning muhim ilmiy-amaliy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi hududlarning turistik salohiyatidan foydalanish orqali ichki turizmni rivojlantirish imkoniyatlarini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ushbu sohani takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

## MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hududlarning turistik salohiyatidan foydalanish va ichki turizmni rivojlantirish masalalari iqtisodiyot, turizm menejmenti, marketing hamda hududiy rivojlanish nazariyalarida keng o'rganilgan ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ilmiy adabiyotlarda turizmning iqtisodiy o'sishga ta'siri, hududiy infratuzilmani rivojlantirishdagi o'zni, aholi bandligini oshirishdagi ahamiyati hamda turistik resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari chuqur tahlil etilgan.

Xorijiy olimlardan John Swarbrooke turizmni hududiy iqtisodiy rivojlanishning muhim omili sifatida baholab, ichki turizmning mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlashdagi rolini asoslab bergan [1]. Uning ilmiy qarashlariga ko'ra, hududiy turizmni rivojlantirishda tabiiy resurslar, tarixiy-madaniy meros hamda mahalliy an'analarni turistik mahsulotga aylantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Olim turizm infratuzilmasini rivojlantirish va marketing strategiyalarini takomillashtirish orqali hududlarning raqobatbardoshligini oshirish mumkinligini ta'kidlaydi.

Susan Horner va Alan Fyall tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ichki turizmning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati keng yoritilgan [2]. Ularning fikricha, ichki turizm nafaqat iqtisodiy foyda keltiradi, balki milliy madaniyatni targ'ib qilish, tarixiy merosni saqlash hamda aholi o'rtasida ijtimoiy integratsiyani kuchaytirishda ham muhim vosita hisoblanadi. Mazkur olimlar turistik hududlarni rivojlantirishda davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish zarurligini alohida qayd etgan.

Philip Kotlarning xizmatlar marketingi bo'yicha ilmiy qarashlari turizm sohasida marketing faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslarini yaratishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi [3]. Kotler hududiy turizm mahsulotlarini targ'ib qilishda reklama, brending va raqamli marketing vositalarining ahamiyatini asoslab bergan. Ayniqsa, turistlarning ehtiyojlari va qiziqishlarini o'rganish asosida hududiy turizm strategiyalarini ishlab chiqish samarali natijalar berishini ta'kidlaydi.

Turizm iqtisodiyoti sohasida tadqiqot olib borgan Richard Butler hududlarning turistik rivojlanish bosqichlarini tahlil qilgan hamda "turistik hayotiy sikl" nazariyasini ilgari surgan. Ushbu nazariyaga ko'ra, har bir hududning turistik rivojlanishi ma'lum bosqichlardan o'tadi va ushbu jarayonda infratuzilma, xizmat sifati hamda marketing faoliyati muhim rol o'ynaydi. Olimning fikricha, hududiy turizmni barqaror rivojlantirish uchun ekologik muvozanatni saqlash va mahalliy aholi manfaatlarini hisobga olish zarur.

MDH davlatlari olimlari tomonidan ham ichki turizmni rivojlantirish va hududiy turistik salohiyatdan foydalanish masalalari keng o'rganilgan. Rossiyalik olimlar V.A. Kvartalnov va A.Yu. Aleksandrova turizmni



hududiy iqtisodiyotni rivojlantiruvchi strategik tarmoq sifatida tahlil qilib, turizm infratuzilmasi hamda transport-logistika tizimining rivojlanish darajasi turistlar oqimiga bevosita ta'sir qilishini asoslab bergan [4].

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlar tomonidan olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda ham hududiy turizmni rivojlantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Mahalliy tadqiqotlarda tarixiy-madaniy meros obyektlaridan samarali foydalanish, ekologik va qishloq turizmini rivojlantirish, mehmondo'stlik xizmatlari sifatini oshirish hamda hududiy turizm infratuzilmasini takomillashtirish masalalari keng tahlil qilingan. Shuningdek, mamlakatimizda turizmni rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlari va strategiyalarining iqtisodiy samaradorligi ham ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

So'nggi yillarda ilmiy adabiyotlarda "barqaror turizm", "raqamli turizm" va "aqlli turizm" tushunchalari keng qo'llanilmoqda. Ushbu yondashuvlarda hududlarning turistik salohiyatidan foydalanishda ekologik xavfsizlikni ta'minlash, raqamli texnologiyalarni joriy etish hamda innovatsion xizmatlarni rivojlantirish muhim yo'nalish sifatida qaraladi. Xususan, onlayn bronlashtirish tizimlari, mobil ilovalar va virtual turistik platformalar ichki turizmni rivojlantirishning zamonaviy vositasi sifatida baholanmoqda.

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar tahlili hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish ichki turizmni rivojlantirishning muhim omili ekanligini ko'rsatadi. Mavjud ilmiy yondashuvlar turistik resurslardan oqilona foydalanish, infratuzilmani takomillashtirish, marketing faoliyatini rivojlantirish hamda xizmat sifatini oshirish orqali hududiy turizmning raqobatbardoshligini kuchaytirish mumkinligini tasdiqlaydi.

### TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda hududlarning turistik salohiyatidan foydalanish orqali ichki turizmni rivojlantirish imkoniyatlarini o'rganish, mavjud muammolarni aniqlash hamda sohani rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan metodologik yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida turizm iqtisodiyoti, hududiy rivojlanish, xizmatlar marketingi hamda mehmondo'stlik menejmentiga oid nazariy qarashlar asos qilib olindi.

### TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida shakllanib bormoqda. So'nggi yillarda hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish, ichki turizm infratuzilmasini rivojlantirish hamda turistlar uchun qulay sharoitlar yaratishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, mamlakat hududlarida mavjud tarixiy-madaniy meros obyektlari, tabiiy landshaftlar, milliy qadriyatlar hamda ekologik resurslar ichki turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratadi.

Tahlillar davomida Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi tarixiy shaharlarda ichki turistlar oqimining muntazam ortib borayotgani kuzatildi. Ushbu hududlarda tarixiy obidalar, ziyorat turizmi, milliy hunarmandchilik hamda madaniy tadbirlarning rivojlanishi turistlar sonining ko'payishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, tog'li va ekologik hududlarda ekoturizm, qishloq turizmi hamda dam olish maskanlariga bo'lgan talabning ortib borayotgani ichki turizm geografiasining kengayib borayotganini ko'rsatadi.

Hududlarning turistik salohiyatidan foydalanishda transport-logistika infratuzilmasining rivojlanishi muhim omillardan biri sifatida namoyon bo'ldi. Tahlillar natijasida avtomobil yo'llari, temiryo'l qatnovlari va aviaqatnovlar sifati yaxshilangan hududlarda turistlar oqimi yuqori ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, zamonaviy transport tizimining rivojlanishi turistlarning harakatlanish qulayligini oshirib, hududlar o'rtasidagi turistik aloqalarni mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalari mehmondo'stlik infratuzilmasining ichki turizm rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi. Mehmonxonalar, oilaviy mehmon uylari, umumiy ovqatlanish shoxobchalari hamda dam olish maskanlari sonining ortishi turistlar uchun xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilamoqda. Ayniqsa, oilaviy mehmon uylarining rivojlanishi qishloq hududlarida turizmni faollashtirish, mahalliy aholining daromad manbalarini kengaytirish hamda yangi ish o'rinlarini yaratishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Tahlil jarayonida hududiy turizmni rivojlantirishda marketing faoliyatining ahamiyati ham aniqlandi. Raqamli marketing vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar orqali hududlarning turistik imkoniyatlarini targ'ib qilish turistlar oqimini oshirishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, virtual ekskursiyalar, mobil ilovalar hamda onlayn bronlashtirish tizimlari turistlar uchun qulaylik yaratib, ichki turizm xizmatlariga bo'lgan talabni oshirmoqda.

Shu bilan birga, olib borilgan tahlillar hududlarning turistik salohiyatidan foydalanishda rivojlantirish imkoniyatlari mavjudligini ham ko'rsatdi. Jumladan, ayrim chekka hududlarda turizm infratuzilmasini takomillashtirish, servis xizmatlari sifatini oshirish, yo'l-transport tizimini modernizatsiya qilish hamda reklama faoliyatini kuchaytirish orqali ichki turizm samaradorligini yanada oshirish mumkinligi aniqlandi. Shuningdek,



malakali kadrlarni tayyorlash, xorijiy tillarni o'qitish va zamonaviy boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirish hududiy turizm xizmatlari sifatini yanada yaxshilashga xizmat qilishi asoslab berildi.

Xorijiy tajriba tahlili shuni ko'rsatdiki, rivojlangan davlatlarda ichki turizmni rivojlantirishda hududiy branding, ekologik turizmni qo'llab-quvvatlash hamda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan samarali foydalaniladi. Masalan, Turkiyada tarixiy va madaniy hududlar yagona turistik marshrut asosida rivojlantirilgan bo'lsa, Janubiy Koreyada raqamli turizm texnologiyalarini joriy etish orqali ichki turistlar oqimini sezilarli darajada oshirishga erishilgan. Ushbu tajribalar O'zbekiston hududlarining turistik salohiyatidan foydalanishda ham muhim ahamiyat kasb etadi (1-jadval).

### 1-jadval. Hududlarning turistik salohiyatidan foydalanish orqali ichki turizmni rivojlantirish imkoniyatlari

Hududlarning turistik salohiyati	Ichki turizmni rivojlantirish imkoniyatlari	Amalga oshirish mexanizmlari	Kutilayotgan natijalar
Tarixiy-madaniy meros obyektlari	Ziyorat va madaniy turizmni rivojlantirish	Tarixiy obidalarni restavratsiya qilish hamda turistik marshrutlar yaratish	Turistlar oqimi va turizm daromadlari oshadi
Tabiiy landshaftlar va ekologik hududlar	Ekoturizm va dam olish turizmini kengaytirish	Tog' va tabiat hududlarida turizm infratuzilmasini yaratish	Hududlarning turistik jozibadorligi ortadi
Milliy urf-odatlar va an'analar	Etnoturizmni rivojlantirish	Milliy festivallar va madaniy tadbirlarni tashkil etish	Milliy qadriyatlar targ'ib qilinadi
Hunarmandchilik va xalq amaliy san'ati	Turistik savdo va suvenir bozorini rivojlantirish	Hunarmandchilik markazlari hamda ko'rgazmalar tashkil etish	Mahalliy aholi daromadlari oshadi
Qishloq hududlari salohiyati	Qishloq turizmni rivojlantirish	Oilaviy mehmon uylarini tashkil etish va qo'llab-quvvatlash	Aholi bandligi va tadbirkorlik rivojlanadi
Mehmondo'stlik infratuzilmasi	Turistlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish	Mehmonxona va umumiy ovqatlanish xizmatlarini kengaytirish	Turistlar qoniqish darajasi oshadi
Transport-logistika tizimi	Hududlararo turistik harakatni faollashtirish	Yo'llar, aviaqatnovlar va temiryo'l qatnovlarini yaxshilash	Turistlar soni ko'payadi
Raqamli texnologiyalar	Onlayn turizm xizmatlarini rivojlantirish	Mobil ilovalar va elektron bronlashtirish tizimlarini joriy etish	Turizm xizmatlari qulayligi ortadi
Marketing va reklama faoliyati	Hududiy turizm brendini shakllantirish	Ijtimoiy tarmoqlar va raqamli marketing vositalaridan foydalanish	Hududlarning xalqaro va ichki tanilishi kuchayadi
Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash	Turizm investitsiyalarini jalb qilish	Soliq imtiyozlari va subsidiyalar ajratish	Turizm infratuzilmasi rivojlanadi
Yoshlar va talabalar turizmi	Ichki sayohatlar hajmini oshirish	Imtiyozli turistik paketlar va ekskursiyalar tashkil etish	Ichki turistlar oqimi kengayadi
Mavsumiy turizm resurslari	Yil davomida turizm xizmatlarini rivojlantirish	Qishki va yozgi turizm dasturlarini ishlab chiqish	Turizmning mavsumiylik darajasi kamayadi

Tahlil natijalari asosida hududiy turizmni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari sifatida turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, xizmatlar sifatini oshirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, hududiy marketing strategiyalarini takomillashtirish hamda ekologik turizmni rivojlantirish zarurligi aniqlandi. Shu bilan birga, qishloq hududlarida oilaviy tadbirkorlik asosida turizm xizmatlarini kengaytirish orqali aholi bandligini oshirish va hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytirish imkoniyatlari yuqori ekanligi ilmiy jihatdan asoslab berildi.

Natijada hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish ichki turizmni rivojlantirishning muhim omillaridan biri ekanligi, ushbu yo'nalishda zamonaviy boshqaruv hamda innovatsion yondashuvlarni qo'llash mamlakat turizm bozori raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi aniqlandi.

### XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish ichki turizmni rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. O'zbekistonning boy tarixiy-madaniy merosi, noyob tabiiy resurslari, milliy qadriyatlari hamda hududiy imkoniyatlari mamlakatda ichki turizmni keng rivojlantirish uchun katta salohiyat yaratadi. Ayniqsa, Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi tarixiy hududlar hamda tog'li va ekologik maskanlarning turistik imkoniyatlari ichki turistlar oqimini oshirishda muhim o'rin tutmoqda.



Tadqiqot natijalari hududiy turizmni rivojlantirish nafaqat turizm xizmatlari hajmini oshirish, balki hududiy iqtisodiyotni faollashtirish, aholi bandligini ta'minlash hamda xizmat ko'rsatish sohasini kengaytirishda ham muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Turizm infratuzilmasining rivojlanishi mehmonxona xo'jaligi, transport, savdo, umumiy ovqatlanish, hunarmandchilik va boshqa xizmat tarmoqlarining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, qishloq va ekologik turizmni rivojlantirish orqali chekka hududlarda tadbirkorlik faoliyatini kuchaytirish hamda yangi ish o'rinlarini yaratish imkoniyati ortmoqda.

Tahlillar davomida hududlarning turistik salohiyatidan foydalanishda infratuzilma va xizmat sifati muhim omil ekanligi aniqlandi. Yo'l va transport tizimi rivojlangan, mehmondo'stlik xizmatlari yuqori darajada tashkil etilgan hududlarda turistlar oqimi ko'proq kuzatilmoqda. Shu bilan birga, ayrim hududlarda turizm infratuzilmasini yanada rivojlantirish, servis xizmatlari sifatini oshirish, reklama va marketing faoliyatini takomillashtirish hamda malakali kadrlar tayyorlash tizimini kuchaytirish zarurligi aniqlandi. Ushbu omillar ichki turizm samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Xorijiy tajriba tahlili shuni ko'rsatdiki, rivojlangan davlatlarda hududiy turizmni rivojlantirishda raqamli texnologiyalar, hududiy brending, davlat-xususiy sheriklik hamda ekologik turizmni qo'llab-quvvatlash mexanizmlaridan samarali foydalaniladi. Ushbu tajribalarni O'zbekiston sharoitiga mos ravishda joriy etish ichki turizmning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Shundan kelib chiqib, hududlarning turistik salohiyatidan foydalanish va ichki turizmni rivojlantirish bo'yicha bir qator ilmiy-amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Avvalo, hududiy turizm infratuzilmasini modernizatsiya qilish, avtomobil yo'llari, transport qatnovlari hamda servis obyektlarini rivojlantirish zarur. Ayniqsa, chekka va qishloq hududlarida turizm infratuzilmasini yaxshilash turistlar oqimini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Ikkinchidan, mehmondo'stlik xizmatlari sifatini oshirish va malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish lozim. Mehmonxona, oilaviy mehmon uylari hamda turistik obyektlarda faoliyat yurituvchi xodimlarning xorijiy tillarni bilish darajasi va servis madaniyatini oshirish ichki turizm xizmatlari sifatini yaxshilaydi.

Uchinchidan, hududlarning turistik imkoniyatlarini targ'ib qilishda zamonaviy marketing hamda raqamli texnologiyalardan keng foydalanish zarur. Ijtimoiy tarmoqlar, mobil ilovalar, virtual ekskursiyalar va onlayn bronlashtirish tizimlari orqali hududiy turizm brendini shakllantirish turistlar sonining oshishiga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, qishloq va ekologik turizmni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Oilaviy mehmon uylarini qo'llab-quvvatlash, milliy hunarmandchilik hamda etnoturizm dasturlarini rivojlantirish orqali hududiy iqtisodiy faollikni oshirish mumkin.

Beshinchidan, davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish, turizm sohasiga investitsiyalarni jalb qilish hamda tadbirkorlarga soliq va kredit imtiyozlarini kengaytirish maqsadga muvofiqdir. Bu esa hududiy turizm infratuzilmasining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, hududlarning turistik salohiyatidan oqilona foydalanish ichki turizmni rivojlantirish, hududiy iqtisodiyotni faollashtirish hamda mamlakatning turizm bozorida raqobatbardoshligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash va xizmatlar sifatini oshirish kelgusida O'zbekiston turizm industriyasining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Swarbrooke J. *Development and Management of Visitor Attractions*. — Oxford: Butterworth-Heinemann, 2002.
2. Horner S., Fyall A. *Tourism and Hospitality Marketing*. — London: Sage Publications, 2016.
3. Kotler P., Bowen J., Makens J. *Marketing for Hospitality and Tourism*. — Pearson Education, 2017.
4. Butler R.W. The Concept of a Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources // *Canadian Geographer*. — 1980. — Vol. 24(1). — P. 5–12.
5. Квартальнов В.А. *Туризм*. — Москва: Финансы и статистика, 2002.
6. Александрова А.Ю. *Международный туризм*. — Москва: КНОРУС, 2010.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 28-fevraldagi PF-27-son Farmoni "2023–2025-yillarda xizmat ko'rsatish sohasini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. — URL: <https://lex.uz/docs/-6456786>
8. Boltayev T. Ichki turizmni rivojlantirish imkoniyatlari // *Solution of Social Problems in Management and Economy*. — 2025. — Vol. 4, № 8. — B. 204–207. — DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15722382>
9. Gulyamova G.P. Turistik hududlar salohiyati rivojlanishini baholash: nazariya va amaliyot // *Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil*. — 2024. — Fevral.
10. Turayev A.K., Umirzoqova S.K. Navbahor tumanining turistik salohiyatidan foydalanish imkoniyatlari tahlili // *Journal of Marketing, Business and Management*. — 2026. — № 7. — URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/navbahor-tumanining-turistik-salohiyatidan-foydalanish-imkoniyatlari-tahlili>
11. UNWTO. *Tourism for Development*. — Madrid: World Tourism Organization, 2022.
12. OECD. *Tourism Trends and Policies*. — Paris: OECD Publishing, 2024.



## IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**Ingliz tili muharriri:** Feruz Hakimov

**Musahhih:** Zokir ALIBEKOV

**Sahifalovchi va dizayner:** Oloviddin Sobir o'g'li

---

**2026. № 5 (2)**

---

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Ei.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot\_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot\_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

**Litsenziya raqami:** №046523. PNFL: 30407832680027

**Manzilimiz:** Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani  
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>